

САНКЦИОНИСАЊЕ ДОПИНГА У СПОРТУ

Сажетак

Спорт на врхунском нивоу, намеће нове и све захтевније физичке и психичке притиске, а жеља за такмичењем, победом и самодоказивањем доводи спортисте у искушење да користе забрањена средства због постизања што бољих резултата. Без обзира што су штетне последице примене забрањених супстанци познате, престиж и потреба за доминацијом на спортским теренима довела је до тога, да је њихова примена у спорту присутна. Данас, допинг представља један од највећих проблема у спорту, а борба против њега је стратешки циљ на глобалном и националном нивоу. У борби против допинга у спорту укључени су Светска антидопинг агенција, Међународни олимпијски комитет, међународне спортске федерације, националне антидопинг агенције, национални спортски савези, као и државе са својим репресивним апаратом. У раду је указано на различиту етимологију и феноменологију допинга, почетке допинговања у спорту, спортске допинг скандале, као и најважнија међународна документа која уређују ову проблематику. Посебан осврт у раду указује на кривичноправно и прекршајноправно санкционисање допинга у спорту. Допинг у спорту у Србији забрањен је Законом о спречавању допинга у спорту из 2005, којим су прописане мере и активности за његово спречавање. У том контексту, прописана су и три кривична дела: употреба допинг средстава; омогућавање употребе допинг средстава; и неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава. Поред тога, овај закон у циљу сузбијања злоупотреба допинга прописује и два прекршаја. Све чешћи, и учестали допинг скандали указују, да је допинг и поред дугогодишњег санкционисања и даље присутан у спорту, што намеће закључак да само санкционисање до сада није дало задовољавајуће резултате.

Кључне речи: ДОПИНГ / СПОРТ / САНКЦИЈЕ / КРИВИЧНО ПРАВО.

УВОД

Спортске активности су корисне како за развој личности тако и за одржавање доброг здравља, побољшање физичких квалитета, бољег и сврсисходнијег коришћења слободног времена и побољшања квалитета живота. С друге стране, спорт је важан не само за појединце него и за друштвени и културни развој сваке заједнице, како на националном тако и на регионалном и локалном нивоу. Он је тесно повезан са другим сферама политичког одлучивања и планирањем у заједници као што су образовање, здравство, социјална заштита, градско и национално планирање и одмор (Ђурђевић, 2011).

Подлежући различитим притисцима, од властитог самодоказивања до утицаја родитеља, тренера и шире друштвене заједнице ради славе и новца, спортисти су често у искушењу да користе забрањена средства за побољшање резултата. Та средства делују на повећање мишићне снаге и масе, отклањају умор, маскирају друга забрањена средства приликом тестирања, доводе до брже опоравка, али имају и низ других учинака, често веома штетних по здравље. Примена забрањених средстава у супротности је са телесним и менталним интегритетом спортиста и спортском етиком. Познатији назив за примену забрањених средстава

ва је допинг који представља један од највећих проблема у спорту (Erceg, & Fattorini, 2011). Без обзира што су штетне последице примене допинга познате, престиж и потреба за доминацијом на спортским теренима довела је до тога, да је њихова примена у спорту присутна.

Радовановић, Јовановић и Ранковић. (1998) указују на експанзију коришћења недозвољених супстанци и метода, и код непрофесионалних спортиста, наводећи неопходност превентивног рада и смањивања учесталости коришћења допинга код ове, веома бројне, категорије спортиста. У складу са тим, предлажу план за превенцију и смањење учесталости коришћења допинга код непрофесионалних спортиста, који као основу садржи: 1) информативно-едукативни рад о утицају допинга на здравље; 2) планирање оптималне исхране; 3) планирање суплементације и 4) планирање индивидуалног система тренирања, све у складу са карактеристикама особе, спортске дисциплине и жељених циљева које непрофесионални спортиста поставља пред собом.

Оно што посебно забрињава је чињеница да је данас допинг распрострањен не само међу врхунским и непрофесионалним спортистима већ и међу лицима, углавном младим, која се спортом баве само рекреативно. Истраживања показују да у свету око петнаест и по милиона људи користи допинг, највише анаболичке стероиде, што указује на то да прописи који забрањују коришћење допинга професионалним спортистима нису довољни за заштиту здравља будући да све већи број рекреативних спортиста користи ове супстанце. Естетски императиви атрактивног изгледа, који у савременом друштву постају све већи, доприносе ширењу употребе допинг средстава, нарочито међу млађом мушком популацијом (Рајчић, & Sokanović, 2010).

Током последње три деценије у пракси је потврђено да је превазилажење физичких моћи просечно развијеног и потпуно телесно способног људског бића, ради постизања што бољег такмичарског резултата, могуће само употребом медицинских и фармацеутских средстава. Употреба тих средстава отворила је питање целисходности, етичности и дозвољености спортских такмичења која угрожавају здравље учесника такмичења. Осим тога, пошто је спорт постао важна привредна активност, поставило се питање да ли употреба

хемијски синтетисаних стимулативних супстанци представља вид преваре у оквиру пословне активности. Тако се услед све бројнијих случајева у којима спортисти користе стимулативна хемијска средства поставило питање које су људске радње дозвољене, а које не, и какве санкције треба предвидети да би се спречиле злоупотребе у области допинга у спорту. Одговори на наведена питања очекују се од правне науке, а затим и правне праксе која је већ настала или управо настаје кроз стварање и примену прописа који уређују област производње, продаје, употребе и контроле дозвољености примене појединих хемијских супстанци и медицинских метода у области тренинга спортиста и спортских такмичења (Шупут, 2008).

ПОЧЕТАК КОРИШЋЕЊА ДОПИНГА

Реч „допинг“ први пут се појавила у енглеском речнику (1889) означавајући одређену мешавину опијума и наркотика (Müller, 1993). У погледу порекла речи допинг постоји низ различитих мишљења. Према једном, корен речи потиче из дијалекта племена Кафир у јужној Африци, који су за време церемонијалних плесова као стимуланс користили примитивно алкохолно пиће под називом „dop“. Друго мишљење о пореклу речи, заснива се на записима о Зулу ратницима, који су користили „dop“, алкохолно пиће сачињено од грожђа и биљака *Cola accuminata* и *Cola nitida* (Verroken, 2000). Поред наведеног, постоји и мишљење да реч „допинг“, потиче од холандске речи за густ стимулативни напитак под називом „doop“, који је касније прихваћен у америчком сленгу за мешавину дувана и семена биљке *Datura stramonium*, која изазива халуцинације и конфузију (Ratsch, 2005). Уједно треба напоменути, да се 1900. први пут на коњичким тркама термин „dope“ (Higgins, 2006) користио за одређена средства, која су се давала сопственом коњу да победи (*dope to win*) или противничком да изгуби (*dope to lose*). Временом је термин допинг прихваћен у спорту, и у најопштијем смислу представља коришћење забрањених супстанци или метода у циљу побољшања спортских резултата (Deligiannis et al., 2006).

Примена одређених супстанци или поступака са циљем побољшања психофизичких способности позната је од давнина, јер су људи су од давнина веровали да некаквим тајним еликсиром могу повећати физичку и менталну снагу, и на тај начин победити у рату или спорту (Јанковић, 2008). Иако се о њиховом детаљном коришћењу мало зна, први подаци о примени ових средстава датирају из времена старог века. Пронађени записи из периода античке Грчке указују да су спортисти тог времена, конзумирали различите врсте хранљивих састојака, посебне напитке непознатих рецепата, подвргавали се одређеним дијетама које су сматрали неопходним, како за побољшање физичких способности, тако и за постизање бољих резултата. На Олимпијским играма, у трећем веку пре нове ере, грчки спортисти су јели печурке, као и посебно спремљен хлеб са аналгетичким дејством ради постизања што бољег успеха на такмичењу. Филостратос (Φιλόστρατος) наводи да су у првом веку нове ере, грчки тркачи пили биљни напиток, да би побољшали своју снагу и издржљивост. Записи о примени стимулативних супстанци у Риму најчешће се односе на гладијаторе, који су их користили у припреми за борбе у арени, али и примени различитих биљних мешавина за повећање брзине тркачких коња. Поред поменутих навода о примени стимулативних супстанци у спорту, постоје записи из скандинавске митологије који указују да је, племе ратника Берсеркерс користило једну врсту течности, коју су они називали „Бутотенин“ сачињену од печурке *Amanita muscaria* ради повећања физичких способности (Mondenard, 2000).

До тренутка одржавања првих модерних Олимпијских игара (1896), примена допинг средстава у спорту је увелико већ била у употреби. Најчешће се користио опијум, стрихнин, кофеин, кокаин, хероин, алкохол и таблете шећера натопљене етром. Први случај примене допинга (1807) забележен је у надметању Абрахама Вуда (Abraham Wood) и Роберта Берклија (Robert Barclay) у трци ходања на 500 миља, у којој је према сопственом признању Абрахам Вуд, користио опијум да би остао будан 24 часа. Наредни случајеви примене допинга, забележени су у пливачкој трци кроз амстердамске канале (1865), када су пливачи користили кодеин и стрихнин (један од најпознатијих отрова, који у великим количинама изазива грчење мишића, а у мањим

представља моћан стимуланс). У популарној шестодневној бициклическој трци одржаној 1867, француски бициклисти користили су мешавину на бази кофеина, белгијске таблете шећера помешане са етром, док су остали такмичари користили алкохолна пића или нитроглицерин.

Први смртни исход након узимања недозвољених супстанци, забележен је 1896. када је енглески бициклиста Артур Линтон (Arthur Linton), током трке између Париза и Бордоа користио триметил, док је лекарска помоћ у виду реанимације након узимања стимулативних супстанци (мешавине коњака, кокаина и стрихнина) први пут указана на Олимпијским играма 1904. у Сент Луису, и то победнику маратона Тому Хиксу (Tom Hicks) (Pupiš, & Korčok, 2004; Pupiš, & Polgar, 2006). Након бокс меча (1910) између Џејмса Џефрија (James Jeffries) и Џека Џонсона (Jack Johnson), први пут је забележена пријава против допингованог спортисте, у којој је Џефри навео да је у чају његовог противника било допинг средство.

Развојем фармације и медицине, све већи број супстанци почео је да се злоупотребљава у спорту. Тако се од 1932. бележе подаци примене нитроглицерина код спринтера у атлетици и амфетамина (Бензедрин), који је употребљен први пут на Олимпијским играма у Берлину 1936. (Müller, 1993). Међутим, права ера допинга у спорту започиње 1935. када су хемичари Адолф Бутенанд и Леополд Рузицка представили тестостерон у облику инјекције, и за то откриће 1939. добили Нобелову награду за хемију. Ово откриће сматра се почетком „златног доба“ стероидне хемије (Teršić, & Francis, 2002).

Шездесетих година прошлог века уочава се драстичан пораст употребе допинга у спорту, који су завршени смртним исходом. Током Олимпијских игара у Риму (1960), дански бициклиста Кнут Јенсен (Knud Jensen), умро је за време трке због узимања велике дозе амфетамина и *Roanicol*-а. Исто се догодило и британском бициклисти Тому Симсону (Tom Simpson) на трци кроз Француску (1967), као и атлетичару Дикју Хауарду (Dick Howard), који је умро услед предозирања хероином. Годину дана касније (1968) немачки боксер Јозеф Елц (Josef Elze) умире након узимања амфетаминског коктела.

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ

Супстанце које се користе као допинг могу се поделити у три групе: супстанце које повећавају мишићну масу, а тиме и снагу, супстанце које повећавају енергију, односно издржљивост и супстанце које маскирају присуство других лекова (Јанковић, 2008).

Листу забрањених супстанци и метода објављује Светска антидопинг агенција (WADA), колико год често је потребно али не ређе од једном годишње, и на свом сајту увек има објављену најновију Листу. Уједно, агенција је дужна да о свакој промени Листе информише генералног секретара УНЕСКО-а. Тренутно се забрањене супстанце и методе могу поделити на: супстанце и методе које су увек забрањене (на такмичењу и изван такмичења), супстанце и методе забрањене на такмичењу, и супстанце забрањене у одређеним спортовима.

Супстанце које су увек забрањене подељене су у следеће класе: 1) неодобрене супстанце; 2) анаболички агенси; 3) пептидни хормони, фактори раста и сродне супстанце; 4) бета-2 агонисти; 5) хормони и метаболички модулатори; 6) диуретици и други маскирајући агенси. У свако доба забрањене методе су: а) манипулација са крвљу и компонентама крви; б) хемијске и физичке манипулације и в) генски допинг. Под супстанцама и методама забрањеним на такмичењу, поред наведених супстанци и метода које су увек забрањене, наводе се и: 1) стимуланси; 2) наркотици; 3) канабис и 4) глукокортикостероиди.

Такође, према Листи забрањених супстанци и метода, поред супстанци и метода које су увек забрањене, у свим спортовима, и супстанци и метода забрањених на такмичењу, постоје и супстанце које су забрањене у одређеним спортовима, а то су: 1) алкохол (аеронаутика, аутомобилизам, карате, мотоциклизам, мотонаутика, стреличарство) и 2) бета-блокатори (стреличарство, аутомобилизам, билијар све дисциплине, пикадо, голф, стрељаштво, скијање, скијање на дасци, скијашки скокови, скијашке акробације слободним стилем, балет на скијама и балет на дасци).

Треба рећи и то, да Светски антидопинг кодекс предвиђа међународни стандард за процес одобравања Изузећа ради терапијске употребе, у

којем спортиста с документованим медицинским проблемом може захтевати употребу забрањене супстанце или забрањеног метода у терапијске сврхе. Такви захтеви се процењују у складу с међународном стандардом ТУЕ (*Therapeutic Use Exemption*).

САНКЦИОНИСАЊЕ ДОПИНГА

Годинама су поједине спортске организације и федерације различитих спортова уводиле забране коришћења стимулативних средстава и допинг контроле. Међутим тек након смртних случајева током такмичења, Међународни олимпијски комитет 1967. оснива Здравствену комисију и утврђује прву листу забрањених супстанци. Тако је Олимпијски комитет 1968. увео обавезно тестирање на употребу недозвољених супстанци свих спортиста који учествују на Олимпијским играма, што нажалост, није значајније умањило размере допинга.

Борба против допинга у спорту је стратешки циљ на глобалној и националној основи. У стварању политике и стратегије борбе против допинга у спорту укључене су државе, Међународни олимпијски комитет, међународне спортске федерације, национални спортски савези и различита владина и невладина тела (Erceg, & Fattorini, 2011).

Зато се борба на том плану интезивира, па се од тренутка оснивања Здравствене комисије од стране Међународног олимпијског комитета до данас, бележе различите активности са циљем борбе против употребе допинга у спорту. Те активности се огледају у склапању међудржавних споразума, одржавању међународних самита о допингу, Светске конференције о борби против допинга у спорту, формирању независне Светске антидопинг агенције (WADA), усвајању Светског антидопинг програма, усвајању Светског антидопинг кодекса, доношењу Међународне конвенције против допинга у спорту УНЕСКО-а, формирању Међународне међувладине консултативне групе за спречавање допинга у спорту (*International Intergovernmental Consultative Group on anti-Doping in Sport*), доношењу Антидопинг конвенције Савета Европе, ENGSO Декларације о допингу у спорту, затим у изради Пројекта Савета Евро-

пе: „*Respect des engagements*“; као и активностима Светске здравствене организације.

Најважнији међународни документи о сузбијању допинга су УНЕСКО конвенција усвојена 19. октобра 2005. и Олимпијска повеља која је на снази од 7. јула 2007. године. Они признају превенцију и борбу против допинга као изузетно важан део мисије МОК-а и УНЕСКО-а, и уједно истичу значајну улогу Светског антидопинг програма и Светског антидопинг кодекса, при чему је сврха овог програма и кодекса да заштити основна права спортиста и да им омогући учествовање у спорту без допинга. На тај начин промовишу здравље, правичност и једнакост спортиста широм света. Истовремено они обезбеђују усаглашене, координисане и делотворне антидопинг програме на међународном и националном нивоу у погледу откривања, одвраћања и превенције допинга (The World Anti-Doping Code, 2009).

Одређена антидопинг правила и принципи које треба да следе организације одговорне за спречавање допинга у спорту (нпр. МОК, организације за највеће манифестације, националне антидопинг организације) наводе се у Светском антидопинг кодексу. Такође, њиме се дефинише и допинг као постојање једне или више повреда антидопинг правила, под којима се подразумева: присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте; коришћење или покушај коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода; одбијање, или непристајање без убедљивог оправдања, да се преда узорак после обавештења као што је предвиђено важећим антидопинг правилима или избегавање прикупљања узорка на други начин; неиспуњавање одређених услова у погледу доступности спортисте за тестирање изван такмичења укључујући и не давање података о боравишту и пропуштање тестирања објављених у складу са међународно прихваћеним стандардима тестирања; онемогућавање, или покушај да се онемогући било који део допинг контроле; поседовање забрањених супстанци и метода; трговина или покушај трговине било којом забрањеном супстанцом или методом; преписивање или покушај преписивања, односно давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода на такмичењу или супстанце која је забрањена или забрањеног метода у тестирању изван такмичења или помагање,

охрабривање, подстицање, заташкавање или било који други вид саучесништва који укључује прекршај антидопинг правила или покушај прекршаја.

Дефиницију допинга даје и Међународни олимпијски комитет према којем је допинг коришћење, узимање и давање људском организму страних супстанци или већих количина супстанци које организам садржи, с циљем да се на вештачки начин стимулишу, односно увећају такмичарске способности спортисте, што је у супротности са спортском етиком, тј. са физичким и менталним интегритетом спортисте (Рајчић, & Petković, 2008).

Поред наведеног, Светски антидопинг кодекс прописује и санкције које су искључиво спортске природе, и могу бити: аутоматска дисквалификација појединачног резултата постигнутог током такмичења уз све пратеће последице, укључујући и одузимање свих медаља, поена и награда; дисквалификација резултата на такмичењу током којег је дошло до повреде антидопинг правила; одређивање забрањене учешћа у спортским догађајима у случају коришћења забрањене супстанце или методе; забрана учествовања на спортским догађајима због повреда осталих антидопинг правила. Такође, предвиђена је и могућност укидања или смањења периода забране за употребу специфичних супстанци под одређеним околностима, укидање или умањење периода забране на основу изузетних околности, затим, отежавајуће околности које могу увећати период забране, као и шта представља вишеструке повреде.

Због повреде антидопинг правила први пут одузета је олимпијска медаља, и то бронзана, на Олимпијским играма у Мексику (1968) шведском такмичару у модерном петобоју Ханс-Гунар Лилјенволу (Hans-Gunnar Liljenwall) због конзумирања алкохола (два пива). Након тога, спортску јавност „потресали“ су различити допинг скандали. На Панамеричким играма (1983) у Венецуели, код преко тридесет спортиста пронађене су недозвољене супстанце у налазима. На Олимпијским играма у Сеулу (1988), победник трке на 100 м Бен Џонсон (Ben Johnson), три дана након финалне трке је дисквалификован због присуства стероида у његовом узорку. Касније му је одређена забрана такмичења две године, а одузета му је златна медаља, као и оства-

рен светски рекорд у тој трци. Експанзија сјајних резултата кинеских пливача на Олимпијским играма у Барселони (1992), а касније и Светском првенству (1994), изазвала је сумњу о коришћењу забрањених стимулативних супстанци. Након тих такмичења, контролом су, код 11 кинеских пливача, пронађене недозвољене супстанце. Атлетску спортску јавност је 2003. потресао „скандал БАЛКО“ када је због примене ТХГ-а (*Tetrahydrogestrinone*) или тзв. „Чистач“-а Марион Џонс (Marion Jones) и Тим Монгомерију (Tim Montgomery) изречена доживотна забрана такмичења, одузете медаље и хонорари. Један од највећих, не само бициклиста већ и спортиста света Ленс Амстронг (Lance Armstrong), је након неколико година истраге за повреду антидопинг правила 2012. доживотно кажњен забраном такмичења. Тада су му одузете све титуле освојене на *Tour de France*, медаље и хонорари (Ganžulić, 2013).

На последњим Олимпијским играма (2012) такође су забележени допинг скандали код неких спортиста. Наиме, 12 спортиста је дисквалификовано пре почетка одржавања Олимпијских игара, а одузете су две медаље након њихових одржавања. Одузета је златна медаља атлетичарки Надежди Остапчук (Надзея Астапчук) и бронзана рвачу Сослан Тигиеву (Сослан Тигиџев) (Grohmann, 2012).

Када је у питању санкционисање допинга у спорту, треба рећи да је Србија, испуњавајући своје међународне обавезе, у потпуности презула одредбе из међународних докумената, којима се забрањује употреба допинга у спорту, тако да се Законом о спречавању допинга у спорту прописују управо оне спортске санкције које предвиђају међународни документи из ове области.

Иако је штетност употребе допинг средстава по здравље спортиста углавном неспорна, као и то да се њиховом употребом нарушава регуларност самог такмичења, у чему се садржи оправдање за забрану употребе допинг средстава, треба рећи да има и оних који такав став оспоравају. У ствари, истиче се неприхватљивост ригорозних санкција прописаних за кориснике допинг средстава које су предвиђене на самом такмичењу, а огледају се у истовременом одузимању постигнутог резултата спортисти и његовој дисквалификацији, односно забрани даљег такмичења. Истовремено, оспора-

ва се неопходност да се одређене делатности које су везане за допинг санкционишу као кривична дела.

С тим у вези, констатује се да није спорно да је допинг заправо превара, ништа мања од евентуалног намерног саплитања противника током атлетске трке или намерног прекршаја ради наношења повреде у било којој спортској игри. Ако није „мања“, поставља се питање зашто би била „већа“ од претходно наведених повреда спортских правила. Нема никакве разлике, нарочито не битне, између намере да се кршењем правила игре повреди противник од намере да се применом нелегалних супстанци и техника унапреде физичке перформансе и на тај начин, опет, победи у такмичењу. У ствари, веће зло је кршењем правила такмичења намерно повредити противника и победити га, него употребити недозвољено допинг средство и опет победити. Зато се и поставља питање зашто санкције за прекршиоце допинг регулативе треба да буду другачије од санкција за прекршаје фер-плеја. Боље речено, зар не би било прихватљивије да онима који грубо прекрше фер-плеј повређивањем другог спортисте, санкције буду знатно теже него за оне који су прекршили допинг регулативу, јер су они, у крајњој линији повредили сами себе. У пракси је обрнуто. Они који прекрше допинг регулативу су кудикамо драстичније кажњени од оних који јавно и намерно угрозе здравље и каријеру свог спортског противника (Sekulić, 2011).

При томе, истиче се да је спорт одавно напустио „оазу“ у којој је уживао статус „заштитника и браниоца здравља“, па је бављење неким спортовима постало већи здравствени ризик и од самог непартиципирања у физичкој активности и спорту. Без намере да се брани допинг технологија и залаже за његово коришћење поставља се питање, ако већ треба бити тако строг према допингу јер он нарушава здравље, зашто се онда не заузме исти став и према појавама у спорту које здравствено стање нарушавају једнако, ако не и горе од допинга, као што је то у дисциплинама екстремне издржљивости, борилачким спортовима у којима је циљ стварна, а не симболичка деструкција противника или у екстремним спортовима (Sekulić, 2011).

КРИВИЧНОПРАВНО САНКЦИОНИСАЊЕ ДОПИНГА

У почетку су санкције за употребу допинга биле искључиво спортске природе, међутим временом су мишљења о потреби укључивања држава са својим репресивним апаратом у борбу против допинга, била све утицајнија (Рајчић, & Петковић, 2008). Овакав став је оправдан, јер је право на заштиту здравља, које се допингом угрожава, човеково уставно право, а здравље људи један од најважнијих групних објеката заштите. Оно се, првенствено, штити другим гранама права, док је кривичноправна заштита у овој области фрагментарног карактера и појављује се нужном само у случајевима драстичног угрожавања или повреде здравља људи (Стојановић, и Перић, 2006). У ствари, кривичноправна интервенција ради заштите здравља људи долази у обзир као крајње средство, у случајевима када сва друга друштвена и правна средства за постизање тог циља остану без успеха (Атанацковић, 1981). Када се говори о заштити здравља људи, треба рећи да постоје многобројни прописи у области здравства. Све више се говори о здравственом законодавству као посебној области, односно о медицинском праву као посебној научној дисциплини. За кршење неких од тих норми предвиђени су прекршаји као казнени деликт, а за она најозбиљнија кршења која значе угрожавање или повреду заштитног објекта прописују се и кривична дела (Стојановић, и Перић, 2006).

Допинг у спорту у Србији забрањен је Законом о спречавању допинга у спорту (Службени гласник РС, број 101/05) којим су прописане мере и активности за спречавање допинга у спорту. У том контексту, прописана су и три кривична дела, и то: а) употреба допинг средстава (члан 47); б) омогућавање употребе допинг средстава (члан 48); и в) неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава (члан 49). Према овом закону, спортиста који на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство, или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу (члан 47) казниће се затвором до једне године. Дакле, кривично дело постоји само ако је спортиста користио допинг средство на спортском такмичењу а не и у некој другој ситуацији, што даље значи да се

прописивањем овог кривичног дела првенствено штити регуларност самог такмичења, а не здравље спортисте, односно разлог за прописивање овог кривичног дела није спречавање аутодеструкције код самог спортисте, што у начелу и не би било прихватљиво, већ сузбијање радње која у суштини има преварни карактер (Делибашић, 2014). Код радње извршења, која се састоји у употреби допинг средства на спортском такмичењу потребан је директни или евентуални умишљај.

Међутим, код радње извршења, која се састоји у употреби одређеног средства или супстанце у циљу да се превари допинг контрола, имајући у виду да је законодавац прописао у ком циљу се предузима радња, односно да код овог кривичног дела циљ предузимања радње мора бити да се превари допинг контрола, радња се може предузети само с директним умишљајем. При томе, код овог кривичног дела на два места се појављује реч „намерно“, што је непотребно, јер се питање радње која је извршена намерно или случајно решава према општим правилима кривичног права, која се односе на умишљај и нехат (о умишљају и нехату, видети: Стојановић, 2012, стр. 129-141).

Кривично дело омогућавање употребе допинг средстава (члан 48. став 1) чини онај ко спортисти с циљем допинга у спорту да или пропише или изда или на спортисти примени допинг средство, или наведе, помогне, или на други начин омогући спортисти да употреби допинг средство. Прописана је казна затвора од једне до десет година. Квалификовани облик овог кривичног дела (став 2) постоји ако је дело учињено према малолетнику или према више лица, или је изазвало нарочито тешке последице, када је предвиђена казна затвора од најмање три године. Пошто код квалификованог облика није прописан посебни максимум, примењује се општи максимум казне затвора, који је према Кривичном законнику двадесет година (члан 45. став 1), што у ствари значи да је за овај облик кривичног дела прописана казна затвора од три до двадесет година.

Када су у питању квалификаторне околности, законодавац је очигледно направио крупан пропуст када је одредио да ће се о овом облику дела радити када је у питању малолетник, што према изричитој одредби Кривичног законика значи да се ради о лицу које је навршило четрнаест а није навршило осамнаест година (члан 112. став 9. КЗ). Из такве формулације произила-

зи да ће се радити о основном, а не квалификованом облику кривичног дела, ако се врши према детету, односно лицу које није навршило четрнаест година (члан 112. став 8. КЗ), што је свакако неприхватљиво. Вршење овог кривичног дела према детету треба предвидети као квалификовани облик кривичног дела, а то се може учинити на два начина. Прва опција је да се у квалификованом облику реч „малолетник”, замени изразом „малолетно лице”. На тај начин би се квалификованим обликом кривичног дела обухватила и ова старосна категорија.

Бољи начин да се овај проблем реши био би да се у квалификованом облику задржи израз „малолетник”, а да се код овог кривичног дела пропише још један, најтежи облик, који би постојао уколико би дело било учињено према детету. Овакво решење се појављује као прихватљиво јер је друштво заинтересовано за појачану кривичноправну заштиту најмлађих категорија, а није спорно да су данас и деца угрожена допингом. То потврђују и резултати истраживања која указују да, америчка деца узраста 8 година и француска деца узраста 12 и 14 година користе анаболичке стероиде (Laure, 1999, према, Bodin et al. 2007). На тај начин би се практично направила разлика у односу на то да ли је дело учињено према пунолетном лицу, малолетнику или детету. С тим у вези, треба рећи да се овај крупан пропуст законодавства не отклања ни у Нацрту закона о изменама и допунама Закон о спречавању допинга у спорту, већ се као квалификаторна околност предвиђа малолетник, односно под квалификаторну околност се не подводи дете. Зато би мањкавост на коју се указује требало исправити пре усвајања овог закона.

Под појмом више лица, што је такође квалификаторна околност, подразумевају се најмање два лица. Шта се подразумева под појмом нарочито тешке последице код овог кривичног дела, фактичко је питање које ће се решавати у сваком конкретном случају, а као пример, може се навести тешко нарушавање или погоршавање здравственог стања лица према коме је дело учињено. Иначе, за постојање квалификованог облика, околност да се ради о малолетнику или о више лица мора бити обухваћена умишљајем учиниоца (у супротном би се радило о основном облику), док околност да су наступиле нарочито тешке последице мора бити обухваћено нехатом (дозвољен је

и умишљај, под условом да се на тај начин не чини неко друго самостално кривично дело, нпр. тешка телесна повреда).

Прописано је обавезно одузимање допинг средстава.

Неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава је кривично дело (члан 49. став 1) које чини онај ко неовлашћено с циљем допинга у спорту производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ради продаје купује, држи или преноси, или посредује у продаји или куповини допинг средстава, или на други начин неовлашћено ставља у промет допинг средства. Прописана је казна затвора у трајању од најмање пет година (што значи од пет до двадесет година). Привилеговани облик овог кривичног дела (став 2), за који је прописана казна затвора од шест месеци до пет година, чини онај ко неовлашћено с циљем допинга у спорту прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанце за које зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава. Прописано је одузимање допинг средстава и средстава за њихову производњу (став 3).

Занимљиво је да је за кривична дела омогућавање употребе допинг средстава и неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава прописана знатно строжа казна него што је то за кривична дела омогућавање уживања опојних дрога из члана 247. Кривичног законика и неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. Кривичног законика. Овакав став законодавца по питању прописане казне тешко би се могао бранити ваљаним аргументима, па би у будућој реформи требало смањити прописане казне и уподобити их казнама прописаним за кривична дела која се односе на опојне дроге (Делибашић, 2014).

ПРЕКРШАЈНО САНКЦИОНИСАЊЕ ДОПИНГА

Закон о спречавању допинга у спорту, у циљу сузбијања злоупотреба допинга прописује и два прекршаја (чл. 50-51). Тако ће се новчаном казном од 50.000 до 350.000 динара казнити национална спортска асоцијација, спортска организација и друго правно лице (члан 50) ако: 1) неовлашћено

омета или покуша ометање било ког дела допинг контроле; 2) неовлашћено продаје, транспортује, шаље, испоручује или дистрибуира допинг средства спортисти, било непосредно или посредством трећег лица, или покуша да то учини; 3) да или покуша давање допинг средства спортисти, или помогне, подстакне, прикрије, наведе, наложи, створи услове, или остварује било који други вид учествовања у повреди или покушају повреди антидопинг правила; 4) не дозволи, односно не омогући обављање допинг контроле; 5) узете узорке не складишти, или ако њима не рукује или их не анализира у складу с одредбама Закона о спречавању допинга у спорту и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције; 6) у оквиру својих надлежности не предузме мере и активности утврђене Законом о спречавању допинга у спорту; 7) у року од петнаест дана од дана ступања на снагу спортских правила не достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији; 8) омогући учешће на спортској приредби лицу које је кажњено због допинга или му омогући обављање неке функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима; 9) стави у промет производ који у себи садржи забрањена допинг средства, без прописаног знака упозорења; 10) онемогући спортском инспектору обављање надзора; 11) не поступи по налогу спортског инспектора; 12) не усклади своју организацију, рад и опште акте са одредбама Закона о спречавању допинга у спорту у прописаном року.

Исти члан, другим ставом, прописује да ће се за овај прекршај казнити и одговорно лице у националној спортској асоцијацији, односно спортској организацији и другом правном лицу новчаном казном у износу од 5.000 до 35.000 динара. Треба рећи да ова одредба не искључује могућност да се такво лице гони и за извршено кривично дело, с тим да уколико буде оглашено кривим и за прекршај и за кривично дело, а у питању је иста радња извршења, казна која је изречена за прекршај урачунава се у кривичну санкцију која би била изречена за кривично дело.

Други прекршај (члан 51) прописује новчану казну од 10.000 до 50.000 динара, за оног ко: 1) као спортиста користи допинг средства; 2) одбије или не приступи без оправданог разлога давању узор-

ка после обавештења или избегава давање узорка на други начин; 3) као спортиста из регистроване тест групе не испуњава обавезе утврђене правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности за тестирање изван такмичења или не пружа податке о боравишту, времену и месту одржавања тренинга и о одсуству из места боравка дуже од пет дана или пропусти објављена тестирања изван такмичења; 4) омета било који део допинг контроле; 5) не дозволи, односно не омогући обављање допинг контроле; 6) врши допинг контролу иако није за то овлашћен; 7) не обавести Антидопинг агенцију о могућности да је спортиста био допингован; 8) не обавести спортисту који му је саопштио да се бави спортским активностима да му је прописао у циљу лечења средство које садржи забрањене допинг супстанце; 9) учествује на спортским приредбама иако му је изречена мера забрана учешћа на такмичењима због допинга или ако обавља у организацијама у области спорта неку функцију или активност везане за рад са спортистима иако му је изречена мера забране обављања функција у области спорта због допинга спортисте; 10) онемогући спортском инспектору обављање надзора; 11) не поступи по налогу спортског инспектора.

И овде треба рећи да ће лице које извршењем овог прекршаја, истовремено учини и радњу бића неког кривичног дела (без обзира на то да ли је прописано Законом о спречавању допинга у спорту, Кривичним закоником или неким другим законом), одговарати и за то кривично дело. У том случају, казна изречена за прекршај урачунаће се у кривичну санкцију која је изречена за кривично дело.

ЗАКЉУЧАК

Жеља за такмичењем, победом и побољшањем психофизичких способности позната је од давнина, као и чињеница да се наведене жеље могу остварити и применом стимулативних супстанци. Познато је да су поједини спортисти још од периода старог века па до данас, користили стимулативна средства са циљем постизања што бољих резултата. У данашње време свет спорта, и поред ригорозних мера са циљем спречавања допинга у спорту, потресају допинг скандали који укључују

неке од највећих спортских звезда данашњице.

Допинг угрожава, пре свега здравље спортисте, а у доброј мери доводи у питање и регуларност самог такмичења. У тим чињеницама лежи пуно оправдање да се предузму мере у циљу спречавања допинга у спорту. На том плану, санкционисање, које може бити спортско, кривичноправно или прекршајноправно, игра значајну улогу. Зато механизми за што ефикасније санкционисање треба и даље да се развијају и усавршавају. На интензивнију борбу од стране свих организација одговорних за спречавање допинга у спорту, затим ефикасност санкционисања, као и заштиту спортиста који се не допингују указује и декларација Светске конференције у борби против допинга у спорту, одржане у Јоханесбургу 2013. године.

Светски статистички подаци указују на смањење процента повреда антидопинг правила. Међутим и поред тога, остаје чињеница да је

допинг и даље присутан како у професионалном, тако и у непрофесионалном спорту, што намеће закључак да само санкционисање до сада није дало задовољавајуће резултате. Комерцијализација данашњег спорта, намеће закључак да је илузорно надати се нестанку или драстичном смањењу допинга у спорт, првенствено због чињенице што су произвођачи и корисници допинга увек корак испред допинг контрола.

Зато би санкционисање, како спортско тако и кривичноправно, односно прекршајноправно, требало да игра споредну улогу, а да се главна и одлучујућа борба против допинга у спорту, како дефинише и Светски антидопинг кодекс, води на превентивном плану, у којем би едукација играла главну улогу. Тај план треба усмерити према тренерима, спортистима и медицинским радницима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Атанацковић, Д. (1981). Кривично право – посебни део. Београд: Привредна штампа.
2. Bodin, D., Robene, L., & Heas, S. (2007). *Sport i nasilje u Europi*. Zagreb: Knjiga trgovina d.o.o.
3. Делибашић, В. (2014). *Сузбијање злоупотреба опојних дрога са становишта кривичног права*. Београд: Службени гласник.
4. Deligiannis, A., Björnstad, H., Carre, F., Heidbüchel, H., Kouidi, E., Panhuyzen-Goedkoop, N., Pigozzi, F., Schänzer, W., & Vanhees, L. (2006). ESC Study Group of Sports Cardiology Position Paper on adverse cardiovascular effects of doping in athletes. *European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation*, 13(5), 687–694.
5. Đurđević, N. (2011). *Zaštita zdravlja sportista i sprečavanje dopinga u sportu u Republici Srbiji*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu (str. 729–749). Split: Pravni fakultet.
6. Erceg, D., & Fattorini, I. (2011). HADA - naša iskustva u borbi protiv dopinga u sportu. *JAHK - Godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini*, 2(3), 196–206.
7. Ganžulić, D. (25.06.2013). Top 10 najvećih sportskih doping afera. Dostupno 12.01.2014, na <http://www.online.hr/gledaj/top-10-najvecih-sportskih-doping-afera>
8. Grohmann, K. (07.11.2012). Doping-IOC strips Uzbek wrestler of Olympic bronze. *Reuters*. Available 12.01.2014, at <http://www.reuters.com/article/2012/11/07/doping-olympicwrestler/idUSL3E8M7BP920121107>
9. Higgins, A. J. (2006). From ancient Greece to modern Athens: 3000 years of doping in competition horses. *Journal of Veterinary Pharmacology and Therapeutics*, 29(1), 4–8.
10. Јанковић, С. (2008). Нежељена дејства супстанци које се користе за допинг у спорту. *Медицински часопис*, 1, 44–47.
11. Mondenard, J. P. (2000). *Dopage: L'imposture des performances*. Willmette: Chiron.
12. Müller, A. (1993). *Doping im Sport als Strafbare Gesundheitsbeschädigung*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
13. Pajčić, M., & Petković, T. (2008). Doping i kaznenopravna odgovornost. Zbornik radova

- Pravnog fakulteta u Splitu (str. 551–582). Split: Pravni fakultet.
14. Pajčić, M., & Sokanović, L. (2010). Anabolički stereoidi kao predmet kaznenopravne regulacije. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu (str. 387–409). Split: Pravni fakultet.
 15. Pupiš, M., & Polgar, V. (2006). Znanosti športujućej mládeže o dopingu a možnosti dopingovej prevencie (Knowledge sportmen youth of doping and possible doping prevention). In: *Proceedings of the International Scientific Seminar of Doctoral Candidates: A humanistic form of sport and physical education* (p. 46). Bratislava: UK FTVŠ Bratislava.
 16. Radovanović, D., Jovanović, D., & Ranković, D. (1998). Doping in nonprofessional Sport. *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport*, 1 (5), 55–60.
 17. Ratsch, M. (2005). In *The Encyclopedia of Psychoactive Plants: Ethnopharmacology and its Applications*. Rochester: Park Street Press.
 18. Sekulić, D. (2011). Why are we losing the war against doping? In fact, do we want to win at all?. *JAHK-Godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini*, 2(3), 293–301.
 19. Tepšić, G., & Francis, C. (2002). *Doručak šampiona, tajne sportske farmakologije*. Zagreb: Lexia.
 20. The Code (2009). World Anti-Doping Code. Lausanne: World Anti-Doping Agency. Available 03.01.2014, at <http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code>
 21. Verroken, M. (2000). Drug use and abuse in sport. *Best Practice & Research Clinical Endocrinology & Metabolism*, 14(1), 1–23.
 22. Стојановић, З. (2012). Коментар Кривичног законика. Београд: Службени гласни.
 23. Стојановић, З., и Перић, О. (2006). Кривично право – посебни део. Београд: Правни факултет.
 24. Шупут, Д. (2008). Забрана и санкционисање допинга у спорту у државама Европске уније. Страни правни живот, 1, 153–194.

SANKTIONIERUNG VON DOPINGIM SPORT

Zusammenfassung

Sport der Spitzenklassenötigt neuen und immer anspruchsvolleren körperlichen und psychischen Druck auf, während der Wunsch nach Wettbewerb, Sieg und Selbstbehauptung Sportler in die Versuchung führt, im Ziele der Erreichung bestmöglicher Ergebnisse verbotene Mittel anzuwenden. Obwohl die schädlichen Folgen der Anwendung von verbotenen Substanzen bekannt sind, führen Prestige und das Bedürfnis nach Dominanz auf Sportgeländen dazu, dass ihre Anwendung im Sport präsent ist. Doping stellt heute eines der größten Probleme im Sport dar und der Kampf dagegen ist ein strategisches Ziel auf globaler und nationaler Ebene. Der Kampf gegen Doping im Sport wird von der Welt-Antidoping-Agentur, dem Internationalen Olympischen Komitee, internationalen Sportverbänden, nationalen Anti-Doping-Agenturen, nationalen Sportverbänden, sowie Staaten mit ihrem repressiven Apparat geführt. In dieser Arbeit wird auf die unterschiedliche Etymologie und Phänomenologie des Dopings, die Anfänge des Dopings im Sport, Doping-Skandale im Sport, sowie die wichtigsten internationalen Dokumente hingewiesen, die diese Problematik regeln. Ein besonderer Teil in der Arbeit befasst sich mit der Doping im Sport als Ordnungswidrigkeit und Straftat. Doping im Sport ist in Serbien auf Grund des Gesetzes über Doping-Verhinderung im Sport aus dem Jahre 2005 verboten, in dem Maßnahmen und Aktivitäten für die Bekämpfung von Doping vorgeschrieben sind. In diesem Kontext sind auch drei Straftaten vorgeschrieben: Anwendung von Dopingmitteln; Ermöglichung der Anwendung von Dopingmitteln; unbefugte Herstellung und Vertrieb von Dopingmitteln. Außerdem sind in diesem Gesetz im Ziele der Bekämpfung des Missbrauchs von Dopingmitteln zwei Ordnungswidrigkeiten vorgesehen. Immer häufigere Doping-Skandale weisen darauf hin, dass Doping trotz langjähriger Sanktionierung im Sport immer noch präsent ist, was zur Schlussfolgerung führt, dass Sanktionierung an sich bis jetzt keine zufriedenstellende Ergebnisse ergeben hat.

Schlüsselwörter: DOPING / SPORT / SANKTIONEN / STRAFRECHT

Примљен: 18.02.2014.
Прихваћен: 25.04.2014.

SANCTIONS FOR DOPING IN SPORT

Abstract

Top-level sport imposes new and more demanding physical and psychological pressures, and the desire for competing, winning and self-assertion leads athletes into temptation to use prohibited substances in order to achieve the best possible results. Regardless of the fact that the adverse consequences of prohibited substances are well-known, prestige and the need to dominate sports arenas have led to their use in sports. Doping is one of the biggest issues in sport today, and the fight against it is a strategic objective on both global and national levels. World Anti-Doping Agency, the International Olympic Committee, international sports federations, national anti-doping agencies, national sports federations, as well as governments and their repressive apparatuses are all involved in the fight against doping in sport. This paper points to a different etymology and phenomenology of doping, the beginnings of doping in sport, sports doping scandals as well as the most important international instruments regulating this issue. Also, there is a special reference in this paper to the criminal and misdemeanor sanctions for doping in sport. In Serbia doping in sport is prohibited by the Law on Prevention of Doping in Sports which came into force in 2005 and which prescribes the measures and activities aimed at prevention of doping in sport. In this context, the law provides for the following three criminal offenses: use of doping substances, facilitating the use of doping substances, and unauthorized production and putting on traffic of doping substances. In addition, aiming at curbing the abuse of doping this law also provides for two violations. More frequent and repetitive doping scandals indicate that doping despite long-standing sanctions is still present in sports, which suggests that sanctions alone have not given satisfactory results so far.

Key words: DOPING / SPORT / SANCTIONS / CRIMINAL LAW

INTRODUCTION

Sports activities are beneficial both in terms of personality development and maintenance of good health, improvement of physical qualities, better and more purposeful use of leisure time and improvement of the quality of life. On the other hand, sport is important not only for individuals but also for social and cultural development of any community, both on national and regional as well as local levels. It is closely connected with other areas of political decision-making and planning within a community, such as education, health, social welfare, urban and national planning and leisure activities (Djurđević, 2011).

Succumbing to various pressures, from their own

self-assertion to the influence of parents, coaches and wider community and in the search for fame and fortune, athletes are often tempted to use prohibited substances in order to improve their results. These substances act to increase muscle strength and muscle mass, relieve fatigue, mask other prohibited substances during testing, lead to faster recovery, but they also have a number of other effects often very harmful to health. The use of prohibited substances is contrary to physical and mental integrity of athletes and sports ethics. A more familiar term for the use of prohibited substances is doping which represents one of the biggest issues in sport (Erceg, & Fattorini,

2011). Regardless of the fact that the adverse consequences of prohibited substances are well-known, prestige and the need to dominate sports arenas have led to their use in sports.

Radovanović, Jovanović and Ranković (1998) point to the expansion of the use of prohibited substances and methods by nonprofessional athletes, stating the necessity for prevention and reduction in the frequency of doping in this numerous sportsmen category. Accordingly, they propose a plan for the prevention and reduction of the frequency of doping with non-professional athletes which as its basis includes: 1) informative and educational activities focusing on the effects of doping on health, 2) optimal nutrition planning, 3) supplementation planning, and 4) individual training system planning, all in accordance with the characteristics of a person, sporting discipline and goals which a non-professional athlete sets for himself.

What is especially worrying is the fact that the use of doping substances today is not only widespread among top and non-professional athletes but also among individuals, mostly young ones, who are engaged in sports only recreationally. Researches show that around fifteen and a half million people in the world use doping substances, mostly anabolic steroids, which suggests that regulations which prohibit the use of doping substances to professional athletes are not sufficient for health protection as a growing number of recreational athletes, use these substances. The aesthetic imperatives of attractive appearance, which in today's society are growing in numbers, contribute to the spread of use of doping substances, especially among the young male population (Pajčić, & Sokanović, 2010).

During the last three decades it has been confirmed in practice that exceeding physical powers of a fully physically capable human being of an average built in order to achieve the best possible competition results, is possible only by using medical and pharmaceutical substances. The use of these substances has raised the issue of the expediency, ethics and permissibility of sporting events that threaten the health of the competitors. In addition, since sport has become an important economic activity, the question whether the use of chemically synthesized stimulating substances represents a form of fraud within this economic activity has posed itself. Thus, due to the increasing number of cases in which athletes use

stimulating chemical substances another issue has been raised, namely, which human actions are permissible and which are not, and what kind of sanctions should be foreseen to prevent abuses in the field of doping in sports. Answers to these questions are expected to be given by legal science, as well as by law practice that has already been created, or is just being created through the development and enforcement of regulations governing the manufacture, sale, use and control of the permissibility of application of certain chemical substances and medical methods in the field of training of athletes and sporting events (Šuput, 2008).

THE BEGINNINGS OF DOPING

The word 'doping' first appeared in the English dictionary (1889) indicating a specific mixture of opium and narcotics (Müller, 1993). In terms of origin of the word 'doping' there are a number of different opinions. According to one of them, the root of the word comes from a dialect of Kafir tribes in South Africa who during their ceremonial dances used a primitive alcoholic drink called 'dope' as a stimulant. Another opinion on the origin of the word is based on the records of the Zulu warriors who used 'dop', an alcoholic beverage made of grapes and *Cola accuminata* and *Cola nitida* plants (Verroken, 2000). Apart from the above mentioned, there is the opinion that the word 'doping' is derived from the Dutch word for a thick stimulating beverage called 'doop' which was later accepted by the American slang to mean a mix of tobacco and seeds of the plant *Datura stramonium* which causes hallucinations and confusion (Ratsch, 2005). It should also be noted that in 1900 the term 'dope' was used for the first time in equestrian racing (Higgins, 2006) to denote certain substances that were given to your own horse to win (*dope to win*) or to the opponent's horse to lose (*dope to lose*). Over time, the term doping has been accepted in sports and in the most general sense of the word it represents the use of prohibited substances or methods in order to improve athletic performance (Deligiannis et al., 2006, p. 687). The use of certain substances or methods in order to improve the mental and physical abilities has been known since ancient times, as

people have long believed that some secret elixir can increase physical and mental strength, and thus win the war or win in a sport (Janković, 2008). Although the details about their use are little known, the first records of the use of these substances are dating from the centuries BC. Found records from the period of Ancient Greece suggest that the athletes of the time consumed different types of nutrients, special drinks of unfamiliar recipes, and were subjected to certain diets which were considered necessary in order to improve the physical abilities as well as achieve better results. At the Olympic Games, in the third century BC, Greek athletes ate mushrooms and specially prepared bread with analgetic effects with the aim of achieving better results in the competition. Filostratos (Φιλόστρατος) states that in the first century AD, Greek runners drank an herbal drink to improve their strength and endurance. Records on the use of stimulating substances in Ancient Rome are usually related to Gladiators who used them to prepare for their fights in the arena, but also to the application of various herbal mixtures to increase the speed of racehorses. In addition to the afore mentioned records relating to the use of stimulating substances in sport, there are records from Scandinavian mythology which indicate that the tribe of Berserkers warriors used a liquid which they called 'Bufotenin' and which was made of *Amanita Muscaria* mushrooms in order to increase their physical abilities (Mondenard, 2000).

Until the first modern Olympic Games (1896), the use of doping substances in sport had already largely been in use. The most commonly used substances were opium, strychnine, caffeine, cocaine, heroin, alcohol, and sugar tablets soaked in ether. The first instance of the use of doping substances (1807) was recorded in the competition between Abraham Wood and Robert Berkeley in their 500-mile walking race where Abraham Wood confessed that he had used opium in order to stay awake for 24 hours. The next instances of the use of doping substances were recorded in the swimming race through the canals of Amsterdam (1865) when the swimmers used codeine and strychnine (one of the well-known poisons, which if taken in large amounts causes muscle spasms, and if taken in smaller amounts acts as a powerful stimulant). In a popular six-day bicycle race held in 1867, French cyclists used a caffeine-based mixture of Belgian sugar pills mixed with ether, while other competitors used alcoholic beverages or nitroglycerin.

The first case of death after taking prohibited substances was recorded in 1896 when the English cyclist Arthur Linton used trimethyl during the race between Paris and Bordeaux, while medical assistance in the form of resuscitation after taking stimulating substances (a mixture of cognac, cocaine and strychnine) was first provided in the Olympic Games in 1904 in St. Louis to Tom Hicks, the winner of the marathon (Pupiš, & Korčok, 2004; Pupiš, & Polgar, 2006). After the boxing match (1910) between James Jeffries and Jack Johnson, the first recorded charges against an athlete who used doping substances were brought against Jack Jackson in which James Jeffries claimed that a doping substance was present in his opponent's tea.

With the development of pharmacy and medicine, a growing number of substances began to be misused in sports. Thus, since 1932 data on the use of nitroglycerin by sprinters in athletics and amphetamines (Benzedrine), which was used for the first time in the Olympic Games in Berlin in 1936 (Müller, 1993), have been recorded. However, the real era of doping substances in sport started in 1935 when the chemists Adolf Butenandt and Leopold Ruzicka presented testosterone in the form of injections and won the Nobel Prize in Chemistry for this discovery in 1939. This discovery is considered to be the beginning of the 'golden age' of steroid chemistry (Tepšić, & Francis, 2002).

A drastic increase in the number of cases of doping in sport ending in deaths is recorded in the 1960s. During the Olympic Games in Rome (1960), the Danish cyclist Knud Jensen died during the race due to taking large doses of amphetamines and *Roanicol*. The same thing happened to the British cyclist Tom Simpson in the race through France (1967), as well as to the athlete Dick Howard, who died of a heroin overdose. A year later (1968) the German boxer Josef Elze died after taking amphetamine cocktails.

PROHIBITED SUBSTANCES AND METHODS

Substances which are used as doping can be divided into three groups: substances that increase muscle mass and thus strength, substances that increase energy, i.e. stamina, and substances that mask the pres-

ence of other drugs (Janković, 2008).

The List of Prohibited substances and methods is published by the World Anti-Doping Agency (WADA), as often as necessary but not less frequently than once a year, and the latest list is always published on its website. At the same time, the agency is required to inform the Secretary-General of UNESCO about any changes made to the List. Currently prohibited substances and methods can be divided into: substances and methods prohibited at all times (in-competition and out-of-competition), substances and methods prohibited in-competition, and substances prohibited in particular sports.

Substances that are prohibited at all times are divided into the following classes: 1) unapproved substance, 2) anabolic agents, 3) peptide hormones, growth factors and related substances 4) beta-2 agonists, 5) hormones and metabolic modulators, 6) diuretics and other masking agents. Methods prohibited at all times are: a) manipulation of blood and blood components, b) chemical and physical manipulation and c) gene doping. Substances and methods prohibited in competition, in addition to the above mentioned substances and methods prohibited at all times, are as follows: 1) stimulants, 2) narcotics, 3) cannabis, and 4) glucocorticosteroids.

Also, according to the List of prohibited substances and methods, in addition to the substances and methods prohibited at all times in all sports, and the substances and methods prohibited in competition, there are the following substances that are prohibited in particular sport: 1) alcohol (air sports, automobile, karate, motorcycling, power boating, archery) and 2) beta-blockers (archery, automobile, billiards (all disciplines), darts, golf, shooting, skiing, snowboarding, ski jumping, freestyle aerials/half pipe and snowboard half pipe/big air).

It should also be noted that the World Anti-Doping Code provides for the international standard for the process of granting Exemptions for therapeutic use in which athletes with documented medical conditions may require the use of a prohibited substance or a prohibited method for therapeutic purposes. Such requests are evaluated in accordance with the international standards for TUE (*Therapeutic Use Exemptions*).

SANCTIONS FOR DOPING

For years certain sports organizations and different sports federations have introduced sanctions for the use of performance-enhancing drugs and doping control. But only after several cases of deaths during competitions the International Olympic Committee establishes the Medical Commission in 1967 and draws up the first list of prohibited substances. Thus in 1968 the International Olympic Committee introduced mandatory testing for the use of prohibited substances for all the athletes participating in the Olympic Games, which, unfortunately, did not significantly decrease the extent of doping.

The fight against doping in sport is a strategic objective both on global and national levels. Countries, the International Olympic Committee, international sports federations, national sports federations and various governmental and non-governmental bodies are all involved in the establishment of policies and strategies for the fight against doping in sport (Erceg, & Fattorini, 2011).

Therefore the struggle in this area has intensified, and from the moment of the establishment of the Medical Commission of the International Olympic Committee to date a variety of activities aimed at fighting against the use of doping in sport have been recorded. These activities are reflected in the conclusion of international agreements, organization of international summits on doping, the World Conference on Doping in Sport, the establishment of the independent World Anti-Doping Agency (WADA), the adoption of the World Anti-Doping Program, the adoption of the World Anti-Doping Code, the UNESCO International Convention against Doping in Sport, the establishment of the International Intergovernmental Consultative Group on anti-Doping in Sport, the adoption of the Antidoping Convention by the Council of Europe, ENGSO Declaration on Doping in Sport, as well as in the development of the project by the Council of Europe: '*Respect des engagements*', and the activities of the World Health Organization.

The most important international instruments on suppression of doping are the UNESCO Convention adopted on 19th October 2005 and the Olympic Charter which is in force from 7th July 2007. They recognize the prevention of and the fight against doping in

sport as a critical part of the mission of the IOC and UNESCO, and also recognize the fundamental role of the World Anti-Doping Program and the World Anti-Doping Code with the purpose of the program and the code to protect the athletes' fundamental right to participate in doping-free sport and thus promote health, fairness and equality for athletes worldwide. At the same time they ensure harmonized, coordinated and effective anti-doping programs at the international and national level with regard to detection, deterrence and prevention of doping (The World Anti-Doping Code, 2009).

Certain anti-doping rules and principles that should be followed by the organizations responsible for the prevention of doping in sport (e.g. IOC, organizations responsible for the biggest sports event, national anti-doping organizations) are listed in the World Anti-Doping Code. Also, it defines doping as the existence of one or more violations of anti-doping rules which comprise: the presence of a prohibited substance or its metabolites or markers in an athlete's sample; the use or attempted use of a prohibited substance or a prohibited method; refusing or failing without compelling justification to submit to sample collection after notification as authorized in applicable anti-doping rules or otherwise evading sample collection; violation of applicable requirements regarding athlete availability for out-of-competition testing, including failure to provide required whereabouts information and missed tests declared in accordance with internationally accepted testing standards; tampering or attempted tampering with any part of doping control; possession of prohibited substances and prohibited methods; trafficking or attempted trafficking in any prohibited substance or prohibited method; administration or attempted administration to any athlete in-competition of any prohibited method or prohibited substance, or administration or attempted administration to any athlete out-of-competition of any prohibited method or any prohibited substance that is prohibited out-of-competition, or assisting, encouraging, aiding, abetting, covering up or any other type of complicity involving an anti-doping rule violation or any attempted anti-doping rule violation.

The International Olympic Committee also gives a definition of doping according to which doping is the use, taking and giving human body foreign substances or large quantities of a substance that the body

normally contains, in order to artificially stimulate, or increase the competitive ability of an athlete, which is contrary to sporting ethics as well as physical and mental integrity of athletes (Pajčić, & Petković, 2008).

In addition, the World Anti-Doping Code prescribes sanctions that are exclusively of sporting nature, and may include the following: automatic disqualification of individual results achieved in the competition in question, with all the associated consequences, including forfeiture of any medals, points and prizes; disqualification of results in the event during which an anti-doping rule violation occurs; ineligibility for presence imposed for the use of prohibited substances or prohibited methods; ineligibility for other anti-doping rule violations. The Code also provides for the possibility of elimination or reduction of the period of ineligibility for the use of specific substances under certain circumstances, elimination or reduction of the period of ineligibility under exceptional circumstances, and aggravating circumstances which may increase the period of ineligibility, as well as multiple violations.

The first athlete to be stripped of an Olympic medal due to violation of anti-doping rules was a Swedish competitor in modern pentathlon, Hans-Gunnar Liljenwall, who was stripped of the Olympic bronze medal at the Olympic Games in Mexico City (1968) due to alcohol consumption (two beers). Since then, sporting public has been shaken by various doping scandals. At the Pan American Games (1983) in Venezuela, prohibited substances were found in the samples of over thirty athletes. At the Olympic Games in Seoul (1988), the winner of the 100 m race, Ben Johnson, was disqualified three days after the final race due to the presence of steroids in his sample. Later he received a two-year suspension and was stripped of both the gold medal and the world record achieved in the race. The expansion of great results achieved by Chinese swimmers at the Olympic Games in Barcelona (1992) and later in the World Cup (1994) raised concerns about the use of prohibited stimulants. After these competitions, through anti-doping controls prohibited substances were found in the samples of 11 Chinese swimmers. In 2003 track and field sporting public was shaken by the BALCO scandal when due to the use of THG (*Tetrahydrogestrinone*), or the so-called 'Cleaner', Marion Jones and Tim Montgomery received a lifetime ban from competition and were stripped of their medals and prizes. In 2012, af-

ter several years of investigation for violation of anti-doping rules, Lance Armstrong, one of the greatest cyclists and athletes in the world, was banned from competition for life. He was also stripped of all the titles won at the Tour de France, as well as medals and prizes (Ganžulić, 2013).

Doping scandals connected with several athletes were also recorded at the last Olympic Games (2012). Namely, 12 athletes were disqualified before the start of the Olympic Games and two medals were forfeited after the Games had ended. Shot putter Nadzeya Ostapchuk was stripped of the gold medal and wrestler Soslan Tigiev was stripped of the bronze medal (Grohmann, 2012).

Concerning sanctioning of doping in sport it should be noted that Serbia, while fulfilling its international obligations, has accepted the provisions of international instruments which prohibit the use of doping in sport, hence the Law on Prevention of Doping in Sport prescribes precisely those sports sanctions stipulated by the international instruments in this field.

Although the harmful effects of the use of doping substances on athletes' health are largely undisputed, and their use violates the regularity of the competition, which constitutes the justification for a ban on the use of doping substances, it should be noted that there are those who challenge this belief. In fact, the unacceptability of rigorous sanctions prescribed for the users of doping substances in-competition and reflected in both the forfeiture of the achieved results and disqualification of an athlete, i.e. the ban from competition, is underscored. At the same time, the necessity to sanction certain activities related to doping as criminal offenses is called into question.

In this regard, it is not disputed that doping constitutes cheating, nothing less than a possible intentional tripping of opponents during a track race or an intentional foul aimed at causing injury in any sports match does. If it is not 'a less serious' violation, the question is why would it be 'more serious' than the aforementioned violations of sports rules. There is no difference, especially not the essential one, between the intention to injure an opponent by breaking the rules and win and the intention to improve physical performance and thus win the competition by the use of prohibited substances and methods. In fact, the greater evil is to intentionally injure an opponent and beat him/her by breaking the rules of a competition

than use prohibited doping substances and win. This is why the question why sanctions for violators of anti-doping regulations should be different from sanctions for violators of fair play is posed. Rather, would not it be more acceptable to impose much stricter sanctions on those who grossly violate fair play by injuring another athlete than on those who violate anti-doping regulations, as they are ultimately hurting themselves. In practice, it is the other way round. Those who violate anti-doping regulations receive much harsher punishments than those who publicly and intentionally endanger the health and career of their opponents (Sekulić, 2011).

In addition, it is emphasized that sport has long left "the oasis" where it enjoyed the status of "a protector and counsel of health"; hence, doing a sport has become a bigger health risk than not participating in physical activity and sport at all. Without any intention to defend doping technologies and advocate their use a question has been raised: if we have to be so strict on doping as it impairs health, why not take the same stand on the phenomena within sports that impair health equally, if not more than doping, as is the case with extreme endurance sports disciplines, martial arts in which the objective is real, rather than symbolic destruction of the opponent and extreme sports (Sekulić, 2011).

SANCTIONS FOR CRIMINAL OFFENSES RELATED TO DOPING

At first, sanctions for the use of doping were exclusively of sporting nature, but over time the belief that there is the need to involve the state with its repressive apparatus in the fight against doping has become more influential (Pajčić, & Petković, 2008). This attitude is justifiable, since the right to health care, which is violated by doping, is a constitutional right, and people's health is one of the most important group subjects of protection. It is primarily protected by other areas of law, while criminal-law protection in this area is of fragmentary character and appears to be necessary only in cases of drastic danger or injury to human health (Stojanović, & Perić, 2006). In fact, criminal sanctions aimed at human health protection are taken into consideration only as the last resort,

when all other social and legal means to achieve this goal fail (Atanacković, 1981). When it comes to human health protection, it should be noted that there are numerous regulations in the field of health care. There is more and more talk about health care legislation as an individual field of expertise, i.e. about medical law as an individual scientific discipline. Offenses such as torts are provided for the violation of some of these regulations while criminal offenses are provided for the most serious violations comprising the encroachment and injury of the subject matter of protection (Stojanović, & Perić, 2006).

In Serbia doping in sport is prohibited by the Law on Prevention of Doping in Sports (Official Gazette of the Republic of Serbia, no. 101/05) which determines the measures and activities for prevention of doping in sports. In this context, the following three criminal offenses are stipulated: a) use of doping substances (Article 47); b) facilitating the use of doping substances (Article 48); and c) unauthorized production and putting on traffic of doping substances (Article 49). According to this law, the athlete who intentionally uses doping substances in-competition, or intentionally uses a specific substance or method for the purpose in order to cheating in the doping control (Article 47) shall be punished with imprisonment of up to one year. Hence, there is a criminal offense prescribed only if an athlete uses doping substances in-competition and not if he uses them in any other situation, which in turn means that by the stipulation of this kind of a criminal offense the regularity of a competition is primarily protected and not the health of the athlete, i.e. the reason for prescribing this kind of a criminal offense is not preventing self-destruction of an athlete, which in principle would not be acceptable, but the suppression of acts that are in themselves of deceptive character (Delibašić, 2014).

Bearing in mind that the legislator has prescribed that the aim of the action in this offense must be to deceive doping controls, action may be taken only with the direct intent. Also the word 'intentionally' is repeated twice in the wording of this criminal offense, which is unnecessary, since the question whether an action is performed intentionally or accidentally is decided according to the general rules of criminal law relating to intent and negligence (see Stojanović, 2012, pp. 129-141).

The criminal offense comprising facilitating the use of doping substances (Article 48 paragraph 1) is

committed by a person who gives or prescribes or issues or in any other way applies doping substances to an athlete for the purpose of doping, or leads, helps, or in any other way enables an athlete to use doping substances. The prescribed punishment is the sentence to imprisonment of one to ten years. The indictable form of this criminal offense (paragraph 2) exists if the above mentioned act is committed against a minor or against more than one person, or has provoked particularly grave consequences, when the prescribed punishment is the sentence to imprisonment of at least three years. Since a specific maximum sentence is not prescribed for it the general imprisonment sentences maximum that according to the Criminal Code (Article 45 paragraph 1) amounts to ten years is applied, which in fact means that this criminal offense is punishable by imprisonment of three to ten years.

When it comes to indictable circumstances, the legislator has obviously made a major oversight stipulating that this kind of criminal offense will be considered when 'a minor' is in question, which according to a provision of the Criminal Code means a person over fourteen years of age but who has not attained eighteen years of age (Article 112 paragraph 9). This formulation implies that if the act is committed against a child, i.e. a person who has not attained fourteen years of age (Article 112 paragraph 8), the criminal offense will be considered a fundamental and not an indictable form of the criminal offense, which is certainly unacceptable. Committing such a criminal offense towards a child should be considered an indictable and not a fundamental form of the criminal offense and this can be done in two ways. The first option is to replace the term 'a minor' with the term 'a juvenile'. Thus, the fundamental form of this criminal offense would encompass this age category as well.

A better way to solve this issue would be to keep the term 'a minor' in the wording of the fundamental form of the criminal offense and to stipulate one more, the most serious form which would be prescribed if the act is committed against a child. This kind of a solution seems acceptable since the society is interested in the increased legal protection of the youngest categories, and it is not disputable that nowadays even children are at risk from doping. This is also confirmed by research results which say that 8-year-old children in the USA and twelve- and

fourteen-year-old children in France use anabolic steroids (Laure, 1999, according to Bodin et al. 2007). Thus the distinction would be made between whether the criminal offense is committed against an adult, a minor or a child. In this regard, it should be noted that this major oversight made by the legislator is not remedied even within the Draft Law on Amendments to the Law on Prevention of Doping in Sport which stipulates that indictable circumstances are applicable to a minor, i.e. that indictable circumstances are not applicable to a child. Therefore, the deficiency we point to in this paper should be remedied prior to the adoption of this law.

The term 'more than one person', which also represents indictable circumstances, implies two persons minimum. What is implied by the term 'particularly grave consequences' within this criminal offense is, in fact, an issue that will be dealt with within every individual case, and serious threat to or deterioration of health of the person against whom the offense was committed can be mentioned as an example. Namely, for an indictable form of the criminal offense to exist, the circumstance that the act is committed against a minor or against more than one person has to be encompassed by the intent of the perpetrator (otherwise it would be considered the fundamental form of the criminal offense), the circumstance within which particularly grave consequences ensued has to be encompassed by negligence (intent is also applicable, provided that by doing so any other individual criminal offense is not committed, for example, serious bodily injury).

Mandatory confiscation of doping substances is stipulated.

Unauthorized production and putting on traffic of doping substances is a criminal offense (Article 49 paragraph 1) committed by a person who for the purpose of doping in sports manufactures, refines, sells or offers for sale, or for the purpose of sale purchases, keeps, or distributes, or acts as an intermediary in sale or purchase of doping substances, or in any other way puts in circulation doping substances without authorization. The prescribed punishment for this offense is a minimum sentence of five years imprisonment (which means from five to ten years). An indictable form of this offense (paragraph 2), for which a punishment of imprisonment of six months to five years is provided for, is committed by a person who for the purpose of doping in sport manufactures, acquires,

possesses or provides for use the equipment, material and substances for which he knows are intended for production or preparation of doping substances. Confiscation of doping substances and the substances or materials for their production is stipulated for this offense (paragraph 3).

It is interesting to note that considerably harsher punishments are stipulated for the criminal offenses of facilitating the use of doping substances and unlawful production and selling of doping substances than for the criminal offense of facilitating the taking of narcotics provided for in Article 247 of the Criminal Code and unlawful production, keeping and circulation of narcotics provided for in Article 246 of the Criminal Code. As the viewpoint of the legislator on the issue of punishments prescribed for the above mentioned criminal offenses concerning doping is difficult to defend with valid arguments, within future reforms prescribed punishments should be reduced and harmonized with the prescribed punishments for criminal offenses relating to narcotics (Delibašić, 2014).

SANCTIONS FOR MISDEMEANORS RELATED TO DOPING

The Law on Prevention of Doping in Sports for the purpose of suppressing the abuse of doping provides for two misdemeanors (Articles 50 and 51). Consequently, a national sports association, a sports organization or other legal entity (Article 50) will be issued a fine ranging from 50.000 to 350.000 dinars 1) if it prevents or attempts to prevent any part of doping control without the authorization to do so; 2) if it sells, transports, sends, delivers or distributes doping substances to an athlete without authorization, either directly or through the third person, or attempts to do so; 3) if it gives or attempts to give doping substances to an athlete, or helps, encourages, hides, leads, orders, creates conditions or in any other way participates in the violation or attempt of violation of anti-doping rules; 4) if it fails to allow, i.e. fails to enable doping controls; 5) if it fails to store, handle or analyze the taken samples in accordance with the provisions of The Law on Prevention of Doping in Sports and relevant international standards approved by the World Anti-

Doping Agency; 6) if, within its competences, it fails to take measures and actions stipulated by the The Law on Prevention of Doping in Sports; 7) if within 15 days from the date of enforcement of sports rules it fails to submit a copy of these rules to the Ministry competent for sports affairs and to the Anti-Doping Agency; 8) if it enables participation at a sports event of a person sentenced for doping or enables such a person to perform a function within organizations competent for affairs in the field of sports, including activities related to working with athletes; 9) if it puts in circulation a product that contains prohibited doping substances without a prescribed warning sign; 10) if it prevents a sports inspector from performing supervisory tasks; 11) if it fails to comply with the order issued by a sport inspector; 12) if it fails to harmonize its organization, operations and general acts with the provisions of The Law on Prevention of Doping in Sports within the prescribed deadline.

The second paragraph of this article also stipulates that the responsible person within a national sports association, sports organization or some other legal entity will be issued a fine ranging from 5.000 to 35.000 dinars for the misdemeanors provided for in the first paragraph. Here it should be noted that this provision does not exclude the possibility to prosecute such a person for a criminal offense, while if that person is found guilty for both a misdemeanor and a criminal offense related to the same act of perpetration, the penalty imposed for the misdemeanor shall be included in the criminal sanction imposed for the criminal offense.

The sanction for the second misdemeanor (Article 51) provides for a fine ranging from 10.000 to 50.000 dinars for a natural person who 1) in the capacity of an athlete uses doping substances; 2) refuses or fails without compelling justification to submit to sample collection after notification or otherwise evades sample collection; 3) in the capacity of an athlete from a registered testing group, fails to fulfill the obligations stipulated by the rules of an authorized anti-doping organization regarding athlete availability for out-of-competition testing, or fails to provide required information about his place of residence, time and place of training sessions and absence from the place of residence for more than five days or misses registered out-of-competition tests; 4) tampers with any part of doping control; 5) who fails to allow, i.e. fails to enable doping controls; 6) carries out doping controls with-

out being authorized for such action; 7) fails to notify the Anti-doping Agency about the possibility that an athlete has been under influence of doping substances; 8) fails to notify the athlete who stated dealing with sports activities that for the purpose of therapy he is prescribed a substance containing prohibited doping substances; 9) participates at sports events although the measure prohibiting participation at sports events due to doping has been imposed or performs a function within organizations within the field of sports, or activities related to working with athletes although the measure prohibiting performing functions in the field of sport due to the doping of an athlete has been imposed; 10) prevents a sports inspector from performing supervisory tasks; 11) fails to comply with the order issued by a sport inspector.

Here it also should be noted that a person who by perpetrating this misdemeanor simultaneously commits some other criminal offense (regardless of the fact whether it is prescribed by The Law on Prevention of Doping in Sports, the Criminal Code or by some other legislation) will also be prosecuted for that offense. In that case the penalty imposed for the misdemeanor will be included in the criminal sanction imposed for the offense.

CONCLUSION

The desire to compete, win and improve mental and physical abilities has been well-known since ancient times, as well as the fact that these desires can be fulfilled through the use of stimulants. It is also well-known that since antiquity some athletes have been using stimulants in order to achieve the best possible results. Nowadays, despite stringent measures aimed at prevention of doping in sport, the world of sports is shaken by doping scandals involving some of the biggest sports stars of today.

Doping, above all, poses a threat to the health of an athlete and to a large extent calls into question the regularity of a competition itself. These facts underlie the full justification for taking measures to prevent doping in sport. In this regard, sports, criminal or misdemeanor sanctions play a significant role. Therefore, efficient sanction mechanisms should be further developed and improved. The Declaration adopted by the World Conference on Doping in Sport in Johan-

nesburg in 2013 also points to the even more intensified fight by all organizations responsible for the prevention of doping in sport, the effectiveness of sanctions, as well as the protection of all clean athletes.

World statistics point to a decrease in the percentage of violations of anti-doping rules. But nevertheless, the fact remains that doping is still present both in professional and amateur sports, which leads to the conclusion that the sanctions themselves have not given satisfactory results. The commercialization of sports today suggests that it is illusory to hope for the disappearance or drastic reduction of doping in

sport, primarily due to the fact that the producers and users of doping substances are always a step ahead of doping controls.

Therefore, both sports and criminal or misdemeanor sanctions for doping should play a supporting role, and the main and decisive battle against doping in sport, as is defined in the World Anti-Doping Code, should be fought in the field of prevention activities within which education should play a major role. These activities should target sports coaches, athletes and medical professionals.

REFERENCES

1. Atanacković, D. (1981). Krivično pravo – posebni deo [Criminal law - a special part. In Serbian]. Beograd: Privredna štampa.
2. Bodin, D., Robene, L., & Heas, S. (2007). *Sport i nasilje u Europi* [Sport and violence in Europe. In Croatian]. Zagreb: Knjiga trgovina d.o.o.
3. Delibašić, V. (2014). *Suzbijanje zloupotreba opojnih droga sa stanovišta krivičnog prava* [Prevention of drug abuse from the perspective of criminal law. In Serbian]. Beograd: Službeni glasnik.
4. Deligiannis, A., Björnstad, H., Carre, F., Heidbüchel, H., Kouidi, E., Panhuyzen-Goedkoop, N., Pigozzi, F., Schänzer, W., & Vanhees, L. (2006). ESC Study Group of Sports Cardiology Position Paper on adverse cardiovascular effects of doping in athletes. *European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation*, 13(5), 687–694.
5. Djurdjević, N. (2011). Zaštita zdravlja sportista i sprečavanje dopinga u sportu u Republici Srbiji [Protecting the health of athletes and prevention of doping in sport in the Republic of Serbia. In Croatian]. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu (str. 729–749). Split: Pravni fakultet.
6. Erceg, D., & Fattorini, I. (2011). HADA - naša iskustva u borbi protiv dopinga u sportu [HADA - Our experience in the fight against doping in sport. In Croatian]. *JAHN - Godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini*, 2(3), 196–206.
7. Ganžulić, D. (25.06.2013). Top 10 najvećih sportskih doping afera. Retrieved 12.01.2014, from <http://www.online.hr/gledaj/top-10-najvecih-sportskih-doping-afere>.
8. Grohmann, K. (07.11.2012). Doping-IOC strips Uzbek wrestler of Olympic bronze. *Reuters*. Retrieved 12.01.2014, from <http://www.reuters.com/article/2012/11/07/doping-olympicswrestler idUSL3E8M7BP920121107>.
9. Higgins, A.J. (2006). From ancient Greece to modern Athens: 3000 years of doping in competition horses. *Journal of Veterinary Pharmacology and Therapeutics*, 29(1), 4–8.
10. Janković, S. (2008). Neželjena dejstva supstanci koje se koriste za doping u sportu [Side effects of substances used for doping in sport. In Serbian]. *Medicinski časopis*, 1, 44–47.
11. Mondenard, J.P. (2000). *Dopage: L'imposture des performances*. Willmette: Chiron.
12. Müller, A. (1993). *Doping im Sport als Strafbare Gesundheitsbeschädigung*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
13. Pajčić, M., & Petković, T. (2008). Doping i kaznenopravna odgovornost [Doping and criminal law liability. In Croatian]. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu (pp. 551–582). Split: Pravni fakultet.
14. Pajčić, M., & Sokanović, L. (2010). Anabolički steroidi kao predmet kaznenopravne regulacije [Anabolic steroids as a subject of criminal

- regulation. In Croatian]. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu (str. 387–409). Split: Pravni fakultet.
15. Pupiš, M., & Korčok, P. (2004). Vytrvalostný šport a doping [Endurance sport and doping. In Slovakian]. *Slovenská chôdza*, 8(4), 36–41.
 16. Pupiš, M., & Polgar, V. (2006). Znalosti športujúcej mládeže o dopingu a možnosti dopingovej prevencie [Knowledge sportmen youth of doping and possible doping prevention. In Slovakian]. In: *Proceedings of the International Scientific Seminar of Doctoral Candidates: A humanistic form of sport and physical education* (p. 46). Bratislava: UK FTVŠ Bratislava.
 17. Radovanović, D., Jovanović, D., & Ranković, D. (1998). Doping in nonprofessional Sport. *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport*, 1(5), 55–60.
 18. Ratsch, M. (2005). In *The Encyclopedia of Psychoactive Plants: Ethnopharmacology and its Applications*. Rochester: Park Street Press.
 19. Sekulić, D. (2011). Why are we losing the war against doping? In fact, do we want to win at all?. *JAHN-Godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini*, 2(3), 293–301.
 20. Stojanović, Z. (2012). *Komentar Krivičnog zakonika* [Comment of the Criminal law book. In Serbian]. Beograd: Službeni glasnik.
 21. Stojanović, Z., & Perić, O. (2006). *Krivično pravo – posebni deo* [Criminal law - a special part. In Serbian]. Beograd: Pravni fakultet.
 22. Šuput, D. (2008). Zabrana i sankcionisanje dopinga u sportu u državama Evropske unije [Prohibition and sanctioning of doping in sport in the countries of the European Union. In Serbian]. *Strani pravni život*, 1, 153–194.
 23. Tepšić, G., & Francis, C. (2002). *Doručak šampiona, tajne sportske farmakologije* [Breakfast of champions, the secrets of sports pharmacology. In Croatian]. Zagreb: Lexia.
 24. The Code (2009). World Anti-Doping Code. Lausanne: World Anti-Doping Agency. Retrived 03.01.2014, from <http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code>.
 25. Verroken, M. (2000). Drug use and abuse in sport. *Best Practice & Research Clinical Endocrinology & Metabolism*, 14(1), 1–23.

SANKTIONIERUNG VON DOPINGIM SPORT

Zusammenfassung

Sport der Spitzenklassenötigt neuen und immer anspruchsvollerenkörperlichen und psychischen Druck auf, während der Wunsch nach Wettbewerb, Sieg und Selbstbehauptung Sportler in die Versuchung führt, im Ziele der Erreichung bestmöglicher Ergebnisse verbotene Mittel anzuwenden. Obwohl die schädlichenFolgen der Anwendung von verbotenen Substanzen bekannt sind, führen Prestige und das Bedürfnis nach Dominanz aufSportgeländen dazu, dass ihre Anwendung im Sport präsent ist. Doping stellt heute eines der größten Probleme im Sport dar und der Kampf dagegen ist ein strategisches Ziel auf globaler und nationaler Ebene. DerKampf gegen Doping im Sport wird von der Welt-Antidoping-Agentur, dem Internationalen Olympischen Komitee, internationalen Sportverbänden, nationalen Anti-Doping-Agenturen, nationalen Sportverbänden, sowie Staaten mit ihrem repressiven Apparatgeführt. In dieser Arbeitwird aufdie unterschiedliche Etymologie und Phänomenologie des Dopings, die Anfänge des Dopings im Sport, Doping-Skandale im Sport, sowie die wichtigsten internationalen Dokumente hingewiesen, die diese Problematik regeln. Ein besonderer Teil in der Arbeit befasst sich mit derDoping im Sport als Ordnungswidrigkeit und Straftat. Doping im Sport ist in Serbien auf Grund des Gesetzes über Doping-Verhinderung im Sport aus dem Jahre 2005 verboten, in demdem Maßnahmen und Aktivitäten für dieBekämpfung von Dopingvorgeschrieben sind. In diesem Kontext sindauch drei Straftaten vorgeschrieben: Anwendung von Dopingmitteln; Ermöglichungder Anwendung von Dopingmitteln; unbefugte Herstellungund Vertriebvon Dopingmitteln. Außerdem sindn diesemGesetz im Ziele der Bekämpfungdes Missbrauchs von Dopingmitteln zwei Ordnungswidrigkeitenvorgesehen. Immer häufigere Doping-Skandale weisen darauf hin, dass Doping trotz langjährigerSanktionierung im Sport immer noch präsentist, was zurSchlussfolgerung führt, dass Sanktionierung an sich bis jetzt keine zufriedenstellende Ergebnisse ergeben hat.

Schlüsselwörter: DOPING / SPORT / SANKTIONEN / STRAFRECHT

Received: 18.02.2013.

Accepted: 25.04.2014.